

Vinnova

Från: Vinnova
Skickat: den 30 juni 2016 16:03
Till: 'n.registrator@regeringskansliet.se'
Kopia: Maria.Ahs@regeringskansliet.se
Ämne: Vinnovas slutrapport angående N2015/06980/EF
Bifogade filer: 2015-06385 missiv öppnadata.pdf; 2015-06385 öppnadata - slutrapport.pdf

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Slutfört

Kategorier: Katarina

Hej,

Insänder härmed Vinnovas redovisning av uppdrag angående dnr N2015/06980/EF.

Registraturen

Vinnova
101 58 Stockholm
Besök: Mäster Samuelsgatan 56, 4 tr
Växel: 08-473 3000
vinnova@vinnova.se • www.VINNOVA.se

2016-06-30

DNR 2015-06385
N2015/06980/EF

Näringsdepartementet

Redovisning av regeringsuppdrag öppnadata.se

Regeringen har gett Vinnova uppdraget att förvalta den plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande, öppnadata.se. Uppdraget gäller till och med den 30 juni 2016.

Resultatet från uppdraget redovisas härmed.

I detta ärende har generaldirektör Charlotte Brogren beslutat. Erik Borälv varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Ann-Mari Fineman deltagit.

Charlotte Brogren

Generaldirektör

Erik Borälv

Handläggare

Bilaga: Rapport över genomförande, budget och samråd.

öppnadata.se

Slutrapport av regeringsuppdrag om den tekniska
plattformen öppnadata.se - en portal för innovation

2016-06-30

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Resultat och förslag i sammandrag.....	4
Utveckling av portalen öppnadata.se	5
Utvecklingsbehov	6
Främjande och näringslivsutveckling.....	8
Offentliga upphandlingar av it som öppna data	11
Bilaga A - Formalia	13
Budget.....	13
Samråd.....	13
Kurser	13
Resor	14
Egna insatser.....	14
Bidragsprojekt	15
Bilaga B - Samråd.....	16

Sammanfattning

Regeringen har gett Vinnova uppdraget att förvalta den plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande, öppnadata.se. Uppdraget gäller till och med den 30 juni 2016.

Uppdraget har genomförts efter samråd med Riksarkivet, Statens jordbruksverk, Stockholms universitets eGovlab, samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Dialog med områdets aktörer har skett genom ”Forum för öppna data”, som Vinnova driver som en samverkansarena. Under 2016 har Forum arrangerats i januari och maj.

Uppdraget följer inriktningen med automation och gemensamma format som drivs av EU-kommissionen. Portalen får sitt innehåll genom skördning av datamängder som beskrivs i formatet DCAT-AP. Förändringen som genomförts under 2016 är att denna automatiserade lösning är det enda sättet att publicera data i portalen.

Ett tydligt behov handlar om att få fler organisationer aktiva. Det är ett fåtal aktörer som publicerar öppna data i någon betydande omfattning. Ett annat behov är ökad interoperabilitet (standardisering). Bristen på gemensamma format och verktyg gör att organisationer publicerar data manuellt. Man går då miste om automatisk publicering som är nödvändigt för att processen inte ska bli kostnadsdrivande.

Genom centrala förslag till lösningar kan man få fler aktörer att välja samma format, arbetsmetoder och -processer som ger större nytta på nationell nivå. Här kan pilotprojekt, internationella erfarenheter och vägledningar vara till hjälp. Ett organiserat myndighetsnätverk skulle kunna öka kunskapsnivån och -utbytet, samt tillgodose offentliga aktörers behov av gemensamma arbetssätt.

Hinder som nämns av vidareutnyttjare är myndigheternas tjänsteutveckling och avgiftsfinansiering. Myndigheter arbetar till viss del med att förädla data, och förutsättningarna för företag minskar om man behöver konkurrera med myndigheterna.

Regeringen kan främja utvecklingen baserad på öppna data genom en ny modell för vidareutnyttjande, där målet är skapandet av värde genom öppna data. Rapportering och uppföljning av myndigheters uppdrag kan ha krav på öppna data som del av beslutet. Då kan nyttan med öppna offentliga data realiserars i genomförandet av uppdragen utan att extra kostnader uppstår. Att data blir tillgängliga för alla kan ses som en vinst utöver det offentliga egna behov av transparens och uppföljning.

Ett exempel skulle vara krav vid upphandling av it, att underlagen, kravbeskrivningar och påföljande kontrakt aktivt görs tillgängliga som öppna data.

Resultat och förslag i sammandrag

1. Portalen öppnadata.se har våren 2016 uppdaterats till senaste versionen av de europeiska rekommendationerna för databeskrivningar (DCAT-AP).
2. Portalen baseras på en automatiserad lösning där enda sättet att publicera data i portalen är genom DCAT-AP (inga manuella inlägg är möjliga).
3. Den svenska anpassningen och implementeringen av DCAT-AP finns beskriven i särskilt dokument.
4. Två kurser i hur man beskriver datamängder har hållits under våren 2016.
5. Sverige bör följa det internationella arbete som leds av EU-kommissionen kring gemensamma tekniska specifikationer och erfarenhetsutbyte.
6. Svenska behov och intressen kan bäst tas hand om genom aktiv medverkan i det internationella arbetet. Det förutsätter viss teknisk erfarenhet.
7. Det finns praktiska och ekonomiska fördelar att i arbetet med offentliga öppna data och portalen använda föreskrifterna av de förteckningar över sina handlingar som myndigheterna ska publicera enligt PSI-lagen.
8. Ett organiserat myndighetsnätverk kan öka kunskapsnivån och -utbytet samt tillgodose offentliga aktörers behov av gemensamma arbetssätt.
9. I det fortsatta arbetet med öppna data behöver former utvecklas för att skapa myndighetsgemensamma format och arbetssätt.
10. Myndigheters uppdrag och politiska beslut kan ange att redovisning och uppföljning ska ske genom öppna data, vilket leder till ökad transparens och en utvecklad ekonomisk modell för arbetet med öppna data. Arbeta med att förändra styrning av myndigheters uppdrag i denna riktning föreslås.
11. Vid upphandling av it, inför krav att underlagen, kravbeskrivningar och påföljande kontrakt aktivt görs tillgängliga. Den föreskrivna metoden bör vara öppna data i en nationell portal.

Utveckling av portalen öppnadata.se

- ÖD 1. Portalen öppnadata.se har våren 2016 uppdaterats till senaste versionen av de europeiska rekommendationerna för databeskrivningar (DCAT-AP).
- ÖD 2. Portalen baseras på en automatiserad lösning där enda sättet att publicera data i portalen är genom DCAT-AP (inga manuella inlägg är möjliga).
- ÖD 3. Den svenska anpassningen och implementeringen av DCAT-AP finns beskriven i särskilt dokument¹.
- ÖD 4. Två kurser i hur man beskriver datamängder har hållits under våren 2016.

Regeringen har gett Vinnova uppdraget att förvalta den plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande, öppnadata.se. Uppdraget gäller till och med den 30 juni 2016.²

Portalen öppnadata.se ska fungera som en sammanställning och ingång till de data som tillgängliggörs av i första hand svenska myndigheter. Det är alltså information om själva datamängderna (metadata) som sammanställs.

En uppdatering av den svenska portalen har genomförts. Det innebär i huvudsak en anpassning till senaste versionen av de europeiska rekommendationerna kring hur beskrivningar av datamängder (metadata) görs genom det tekniska formatet DCAT-AP.

Portalen vidareutvecklar en inriktning driven av EU-kommissionen, där automation och gemensamma format är hörnstenar. I praktiken betyder det att öppnadata.se får sitt innehåll genom automatisk ”skördning” av datamängder som beskrivs i formatet DCAT-AP v1.1. Plattformen följer de-factostandard och EU-rekommendationer för denna typ av portaler (CKAN³ respektive DCAT-AP⁴). Det möjliggör användning av tjänster över landsgränser och säkerställer förutsättningar för vidareutveckling.

Förändringen som genomförts under våren 2016 är att denna automatiserade lösning är det enda sättet att publicera data i portalen (inga manuella inlägg är möjliga). Detta är en inriktning som ett flertal andra länder är på väg att ansluta sig till, och i detta sammanhang är Sverige en av de ledande aktörerna.

Portalen hämtar de beskrivningar av offentliga datamängder som finns tillgängliga på en fördefinierad adress hos organisationerna. Den förväntade adressen, där portalen letar efter en beskrivning att skörda, är www.myndighet.se/datasets/dcat men kan ändras per organisation. Aktörer som önskar publicera information i portalen om sina tillgängliga

¹ <http://lankadedata.se/dcat-utbildning/#!/material/rekommendation.md>

² <http://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2015/11/uppdrag-att-forvalta-den-tekniska-plattformen-oppnadata.se>

³ <http://ckan.org/>

⁴ https://joinup.ec.europa.eu/asset/dcat_application_profile/description

data skapar en beskrivning i formatet DCAT-AP och publicerar på den förbestämda adressen. Portalen ”skördar” regelbundet samtliga dessa beskrivningar och gör dem tillgängliga via portalen.

Fördelen med lösningen är att det inte finns manuella kopplingar mellan portalen och organisationer med öppna data. Till skillnad från portaler/länder som valt en mer manuell lösning så krävs inte ett kansli som ansvarar för att mata in och underhålla denna information. Erfarenheter från andra länder visar att det är svårt att med manuell administration upprätthålla en aktuell, korrekt och välfungerande portal.

Nackdelen är att DCAT-AP ställer krav på korrekt utformning av beskrivningen. Det kräver även teknisk kunskap av organisationen som önskar publicera sina beskrivningar.

För att hjälpa aktörerna har två kurser i DCAT-AP anordnats våren 2016⁵. Under kurstillfällena lär man sig skriva och validera en beskrivning av sina datamängder. Kursen ger praktiska kunskaper i de verktyg och resurser som finns. Kursmaterialet finns tillgängligt för självstudier⁶. Det finns efterfrågan av utbildningen i flera delar av landet. En praktiskt inriktad kurs lämpar sig inte i alla avseenden för webbsändning.

Utvecklingsbehov

ÖD 5.	Sverige bör följa det internationella arbete som leds av Kommissionen kring gemensamma tekniska specifikationer och erfarenhetsutbyte.
ÖD 6.	Svenska behov och intressen kan bäst tas hand om genom aktiv medverkan i det internationella arbetet. Det förutsätter viss teknisk erfarenhet.
ÖD 7.	Det finns praktiska och ekonomiska fördelar att i arbetet med offentliga öppna data och portalen använda föreskrifterna av de förteckningar över sina handlingar som myndigheterna ska publicera enligt PSI-lagen.
ÖD 8.	Ett organiserat myndighetsnätverk kan öka kunskapsnivån och -utbytet samt tillgodose offentliga aktörers behov av gemensamma arbetssätt.
ÖD 9.	I det fortsatta arbetet med öppna data behöver former utvecklas för att skapa myndighetsgemensamma format och arbetssätt.

De utvecklingsbehov som identifierats för att följa den internationella utvecklingen och tillgodose krav från offentliga organisationer som vill tillgängliggöra sina data är i huvudsak rekommenderade specifikationer, föreskrifter och gemensamma stöd.

Statskontoret har Regeringens uppdrag att följa upp statliga och kommunala myndigheters arbete med att tillgängliggöra handlingar för vidareutnyttjande. Man har i en första redovisning visat att mycket arbete återstår innan alla myndigheter lever upp till syftet med PSI-lagen. I förarbetet konstaterades mycket riktigt att lagen i sig inte

⁵ <http://vinnova.se/sv/Aktuellt--publicerat/Kalendarium/2016/160608-Kurs---publicera-dina-oppna-data/>

⁶ <http://lankadedata.se/dcat-utbildning/#!index.md>

kommer att vara en tillräcklig drivkraft för myndigheterna att, förenklat uttryckt, tillgängliggöra sina öppna data.⁷

Regeringen har gett Riksarkivet rätt att meddela närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av de förteckningar över handlingar som myndigheterna ska publicera enligt PSI-lagen. Kravet innebär att myndigheter ska publicera en förteckning över vilka typer av handlingar som vanligen kan tillhandahållas för vidareutnyttjande. Denna information ska kunna lämnas ut elektroniskt och utan avgift, med huvudsyftet att främja vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.⁸

Om Riksarkivets föreskrift innebar att organisationer som publicerar sina data på opnadata.se också uppfyller kravet på förteckningar över handlingar, så skulle man skapa incitament för en ökad publicering på portalen. Det skulle samtidigt skapa en sammanställning av förteckningarna.

Kunskapen om vilka krav som ställs på den egna organisationen och hur man praktiskt jobbar med öppna data varierar starkt. Var femte myndighet som har svarat på Statskontorets undersökning anger att de inte känner till PSI-lagens syfte eller vad lagen innebär för dem. Att kunna erbjuda vägledning till metoder och verktyg för de mer praktiska aspekterna kan ha stor betydelse för de aktörer som ännu inte påbörjat sitt arbete. Det finns behov både av stöd utifrån nationella förutsättningar och från internationell samlad erfarenhet; europeiska nätverk har samlat *best practice* inom området från de mest kunniga aktörerna⁹. Vad vi erfar har endast fåtal svenska myndigheter utbyte med sina internationella motsvarigheter om öppna data. Att öka användningen av tidigare resultat och att utbyta erfarenheter mellan myndigheter (nationella som internationella) kan höja kvalitén i det egna arbetet. Ett organiserat myndighetsnätverk skulle kunna öka kunskapsnivån och -utbytet samt tillgodose offentliga aktörers behov av gemensamma arbetssätt.

Att utveckla stöd i form av vägledningar har utöver funktionen som praktiskt stöd ytterligare en poäng, och det är en ökad interoperabilitet (standardisering). Genom att erbjuda genomarbetade förslag till lösningar så kan man få fler aktörer att välja samma format, arbetsmetoder och -processer som ger större nytta på nationell nivå. Att dela på tekniska verktyg ger direkta ekonomiska fördelar, men den stora vinsten är att återanvändande av informationen underlättas. Detta är något som förs fram av återanvändare som viktigt. Statskontoret pekar på att man kan öka takten i utvecklingen genom vägledning till myndigheterna om hur de bör arbeta. Det blir viktigt att i det fortsatta arbetet med öppna data ta med frågor om hur format och metoder hos

---

⁷ <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2015/2015105.pdf>

⁸ Förordning (2015:287). Riksarkivet får för statliga myndigheter samt organ som anges i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) meddela närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av den förteckning som ska publiceras enligt 11 § andra stycket lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

⁹ <https://www.w3.org/2013/share-psi/>

myndigheter ska utvecklas och bli gemensamma, vilket också innebär gemensamma arbetssätt i dessa delar.

Internetstiftelsen i Sverige (IIS) har i maj 2016 lanserat datahotell.se, en tjänst där man kan ladda upp och beskriva data. Tjänsten är fri för alla svenska användare. Uppladdad data blir automatiskt tillgänglig också via portalen opnadata.se. Datahotellet är ett exempel på att verktyg som följer rekommendationer från EU (DCAT-AP) kan integreras och förenkla tillgängliggörande av data för samtliga svenska aktörer.

EU-kommissionen leder tillsammans med medlemsländerna arbete kring centrala frågor inom öppna data. Det rör bland annat PSI-direktivet¹⁰, uppföljningar av utvecklingen men även gemensamma arbetssätt¹¹.

På europeisk nivå pågår en stark utveckling inom öppna data. Mycket är kopplat till insatser för en *Digital Single Market*¹² där mer data och datadrivna innovationer inom unionen ska stödjas. EUs gemensamma specifikationer och rekommendationer inom öppna data uppdateras med jämna mellanrum. Det finns ett behov att från svenskt håll inte bara följa utvecklingen på området utan att också aktivt påverka utifrån svenska behov och intressen. Ett effektivt deltagande är möjligt om man både förstår policy och de praktiska konsekvenserna av genomförande av gemensamma specifikationer och rekommendationer.

Det arbete på internationell nivå som är av mest relevans för portalen är de tekniska formaten och kunskapsutbytet mellan länderna. Vinnova har deltagit i den europeiska arbetsgruppen för nationella portaler som kommissionen ansvarar för, och som har gemensamma format som ett av sina huvudområden. Syftet är att man enklare ska kunna gruppera och hitta data inom bestämda områden även i andra medlemsländer (ex. hälsa, transport).

Främjande och näringslivsutveckling

ÖD 10. Myndigheters uppdrag och politiska beslut kan ange att redovisning och uppföljning ska ske genom öppna data, vilket leder till ökad transparens och en utvecklad ekonomisk modell för arbetet med öppna data. Att förändra styrning av myndigheters uppdrag i denna riktning rekommenderas.

En egenskap ur ett främjandeperspektiv som gör öppna data speciell är skalning. En enskild datamängd har ett visst värde, men värdet ökar starkt om det finns många fler källor till motsvarande datamängder. Ett exempel: data om en kommuns upphandlingar är ofta efterfrågat. Om alla kommuners samtliga upphandlingar fanns tillgängliga skulle nyttan öka avsevärt. Är informationen om upphandlingarna beskrivna i samma format så underlättas jämförelser och möjligheterna för vidareutnyttjande ökar. Skulle endast

¹⁰ <http://www.regeringen.se/om-webbplatsen/psi-direktivet/>

¹¹ <http://www.europeandataportal.eu/mqa-service/en/dashboard.html>

¹² http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market_en

en mindre andel av kommunerna ha publicerat information, och om varje kommun gjort det på olika platser och i olika format, blir det svårt eller omöjligt att skapa något betydande värde baserat på informationen.

Det spelar därmed roll hur organisationer gör sin information tillgänglig, och det spelar även roll hur komplett eller hur stor andel av den totala informationen som görs tillgänglig. För att tillgängliggörandet ska kunna ske på systematiskt sätt behöver gemensamma metoder och arbetssätt etableras. Då myndigheters arbete med öppna data inte är samordnat så utgör denna brist på systematik ett hinder. SKL har nämnt detta som en av sina utmaningar (se bilaga om samråd).

En erfarenhet som vissa organisationer gjort är att man har gjort data tillgängliga, men att inget signifikant har inträffat efter det. Man har haft förhoppningar om olika effekter, men som inte har infriats.

Uteblivna effekter har flera delförklaringar. En förekommande brist handlar om tekniska format. Behoven hos användare kan variera betydligt, kring vilka data man efterfrågar, vilka format som är möjliga att använda eller hur data bör levereras (i realtid via API eller i bulk för nerladdning). Dataägare måste ha en dialog med de som vill använda deras data för att bättre förstå och kunna prioritera bland önskemål.

Andra hinder som nämns av vidareutnyttjare är myndigheternas tjänsteutveckling och avgiftsfinansiering¹³. Myndigheter arbetar till viss del med att förädla egna data och utveckla egna produkter. Utrymmet och möjligheterna för företag minskar om de konkurrerar med myndigheter. Om offentlig information är avgiftsbelagd begränsas vidare möjligheterna till innovation. Särskilt småföretagens tillgång till data kan vara begränsad då de sällan har resurser att betala för datamängder.

En slutsats är att det är lämpligt att använda ett annorlunda arbetssätt vad gäller öppna data. Även om det är en riktig ambition att varje offentlig aktör ska göra alla sina datamängder tillgängliga så finns det alternativa vägar att ta. Ett föredöme är hur Storbritannien jobbar med tematiska områden där användning av offentliga data är en del av lösningen på områdets utmaningar.

Nesta och *The Open Data Institute* har samarbetat i *Open Data Challenge Series* där man med öppna data söker lösningar inom jobb och bostad¹⁴. Genom att samla organisationer som har relevanta data för en samhällsutmaning och därefter skapa aktiviteter med målet att utveckla lösningar för varje utmaning har man lyckats att påvisa hur viktigt data är för de aktörer som vill lösa utmaningarna. Arbetssättet visar

---

¹³ Ett pågående Vinnovafinansierat projekt, Ett företagsperspektiv på öppna data, utreder näringslivets perspektiv på öppna data. I studien undersöks hur företagen använder öppna data och vilka resultat som har uppnåtts. Studien kommer även att fånga vilka utmaningar företagen står inför och behov de har för att kunna skapa värde utifrån öppna data. Studien genomförs av Bisnode och publiceras efter sommaren.

¹⁴ <http://www.nesta.org.uk/open-data-challenge-series>

att tillgängliggörande och nyttoskapande kan samordnas för mer omedelbara effekter. Man prioriterar de data och aktörer som har betydelse för framtida lösningar.

We have run challenges in Crime and Justice, Education, Energy + Environment, Housing, Food and Heritage + Culture and Jobs.

For each challenge, teams were invited to build and test their ideas at a creation weekend where three teams of finalists were chosen to win £5000 each. After an incubation phase, one finalist won a potential £40,000 to £50,000 prize and a bespoke package of incubation support. Winning projects were those which combined open data into products or services with a clear social impact and a sustainable ongoing model.

Genom att etablera långsiktiga aktörer som samtidigt kan matcha tillgängliggörande och nytta, kan värden skapas. Exemplet i Storbritannien visar en framgångsrik modell.

På senare tid har svenska projekt skapat förslag till lösningar med en gemensam specifikation för samtliga aktörer inom ett specifikt område. I ett projekt var målet att skapa ett öppet format som kan användas av leverantörer av system för planering av måltider och menyer. Ett motiv var att lösa några av de problem som framförts av SKL – man behöver samordna öppna data så att, exempelvis, inte 290 kommuner skapar 290 lösningar. Genom att skapa ett rekommenderat format för hur man beskriver mat som serveras i skolan har leverantörerna kunnat implementera sina matsedlar i det tekniska formatet och alla kommuner kan publicera menyerna på ett unikt sätt.¹⁵

Detta framgångsrika projekt visar hur aktörer föreskriver en teknisk lösning som andra kan ansluta sig till. Det förutsätter att specifikationerna utvecklas på rätt sätt, vilket kräver erfarenhet av sådant arbete. Det pågår liknande försök inom flera områden.¹⁶

Vinnova föreslår en alternativ styrning av myndigheters arbete med öppna data. Idag saknas en strategi över vilka datamängder som ska göras tillgängliga, vilket gör att myndigheterna själva har att ta ställning till om och vilka data som ska göras tillgängliga. Incitamenten för att prioritera arbete med öppna data saknas till stor del.

Givet att myndigheten har tagit beslut om öppna data så finns sällan gemensamma specifikationer eller öppna tekniska format för publiceringen. Bristen på gemensamma format gör att organisationer tenderar att publicera öppna data manuellt. Man går då miste om möjligheten att etablera en systematik och automatisk publicering av data. Denna automation är nödvändig för att processen inte ska bli kostnadsdrivande över tid.

---

¹⁵ <http://orebrokommun.github.io/Open-Meal-Information/swe/svenska.html>

¹⁶ <http://www.vinnova.se/sv/Resultat/Projekt/Effekta/2012-00741/Nationell-definition-av-gemensamma-datamangder-for-oppna-data-i-kommunsamverkan/>

Ett förslag är att betrakta öppna data som indata, inte ett resultat i sig¹⁷. Det innebär att målet inte ska vara tillgängliggörandet av data utan istället skapandet av värde genom öppna data. Låt oss ta två aktuella exempel från våren 2016:

- Regeringen har bestämt att stora företag ska rapportera om hur de arbetar med hållbarhetsfrågor. Svenska företag ska redovisa hur man agerar ansvarsfullt genom att visa miljöhänsyn, respektera mänskliga rättigheter, tillämpa anständiga arbetsvillkor, främja jämställdhet och mångfald samt motverka korruption.¹⁸
- Regeringen föreslår åtgärder för att stoppa fusket med parkeringstillstånd för människor med funktionsnedsättning. Bland flera åtgärder vill man införa ett nationellt register för tillstånden.¹⁹

Både dessa insatser erbjuder möjligheten att bestämma att redovisning av genomförandet ska ske på ett öppet och transparent sätt. Rapportering och uppföljning av besluten kan anges med krav på öppna data som del av lösningen. Då kan nyttan med öppna offentliga data realiseras direkt i genomförandet av uppdragen utan att extra kostnader uppstår. Vinsten av att data blir tillgängliga för alla kan ses som nyttor utöver det offentliga egna behov av transparens och uppföljning. Det är en modell som framgångsrikt tillämpats i Danmark, med s.k. basdata för offentliga verksamheter²⁰.

Offentliga upphandlingar av it som öppna data

ÖD 11. Vid upphandling av it, inför krav att underlagen, kravbeskrivningar och påföljande kontrakt aktivt görs tillgängliga. Den föreskrivna metoden bör vara öppna data i en nationell portal.

En hög kvalitet i samhällets institutioner är avgörande för välfärden. Att skapa insyn kring offentlig upphandling är en grund för demokrati och en transparens som utgör förutsättningar för en tilltro till samhällsinstitutionerna.

Upphandling kan fungera som drivkraft för innovation inom offentlig verksamhet. Speciellt inom området informationsteknik görs årligen stora investeringar. Sverige rankas högt (2007 som #1, 2013 som #4) i OECDs Digital Economy Outlook vad gäller investeringar i IKT som andel av BNP²¹.

It rymmer potentialen att kunna bidra till en innovativ och hållbar arbetsmiljö och en effektiv förvaltning, både för användare av offentliga tjänster men även internt hos de offentliga verksamheterna. För att myndigheterna ska kunna utveckla sina verksamheter

¹⁷ <http://www.brookings.edu/blogs/techtank/posts/2016/03/10-viewing-data-as-an-output-myrick-schwartz>

¹⁸ <http://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/05/nu-staller-vi-krav-pa-hallbarhet-for-foretag/>

¹⁹ <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/06/regeringen-stoppar-fusk-med-parkeringstillstand/>

²⁰ <https://uk.fm.dk/publications/2012/good-basic-data-for-everyone/>

²¹ <http://www.oecd.org/science/oecd-digital-economy-outlook-2015-9789264232440-en.htm>

kring digitaliseringens möjligheter behövs systematiskt arbete och ett kontinuerligt lärande. Då en stor del av offentlig sektors verksamhetsutveckling och digitalisering sker genom upphandling, finns en chans att skapa lösningar som både möter krav på transparens och ett systematiskt lärande.

Om offentlig verksamhets underlag kring upphandling av it och påföljande kontrakt görs tillgängliga som öppna data skapas en insyn i en central och omfattande ekonomisk verksamhet. Genom att underlag kring upphandling blir öppna skapas förutsättningar för aktörerna att lära och bygga vidare på andras arbete. Etableringen av en *best practice* och återanvändning av krav (specifikationer) skapar förutsättningar för en högre kvalitet på upphandlingar då aktörerna kan bygga vidare på andra organisationers mest framgångsrika genomföranden.

Samtliga myndigheter och kommuner upphandlar regelbundet en extern webb, ett intranät, dokumenthantering och personalstödande system. Detta sker idag utan systematiskt utbyte av erfarenheter eller av centrala underlag. Aktörer hanterar sina utvecklingsbehov och upphandlingar efter bästa egna förmåga.

Ett system för inhämtning av underlag runt upphandling går att automatisera utan att behöva lägga betungande krav eller kostnader på de offentliga aktörerna. Ett sätt att lösa det är att ställa krav på underlag som öppna data. En samlad plats (som opnadata.se) för upphandling ger möjligheter till uppföljning och analys av hur offentliga aktörer hanterar digitaliseringen av den externa och interna verksamheten.

Bilaga A - Formalia

Budget

Totalen visar ett mindre underskott som täcks av andra tillgängliga medel.

Konferens och möten	62 225,75 kr
Drift och utveckling	1 148 070,16 kr
Resor	43 650,34 kr
Summa	1 253 946,25 kr

Samråd

Regeringsuppdraget har genomförts i samråd med andra berörda aktörer. Det har skett brett via forumträffar och riktat mot vissa utpekade organisationer. Utgångspunkten för samråden har varit de delområden specificerade i uppdragsbeskrivningen till regeringsuppdraget.

Vad	Vem	När
Forum öppna data #8	60 närvarande + 40 via webben	2015-01-15
Jordbruksverket	Ingela Johansson	2016-04-26
Riksarkivet	Nora Liljeholm och Eva Toller	2016-05-02
eSamverkansprogrammet	Mikael Österlund	2016-05-16
Forum öppna data #9	25 närvarande + 20 via webben	2016-05-20
SKL	Anders Nordh	2016-06-02
eGov Lab	Joshi Somya	2016-06-03

Kurser

Kurs i att publicera öppna data och bli skördad av portalen:

- 20 maj hos Vinnova
- 8 juni hos Arbetsförmedlingen

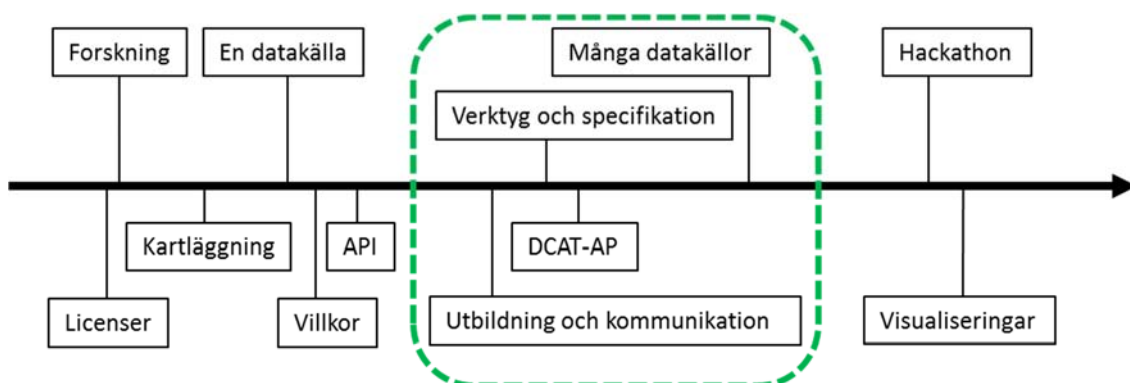
Resor

Resor har genomförts för att följa internationella standarder, representera Sverige i Europaarbetet och verka för ett starkt samarbete mellan Sverige och övriga Norden i öppna dataarbetet. De mest centrala resorna är:

- Working Group on the pan-EU Open Data portal, 2015-11-05, Kommissionen, Luxemburg.
- Slush, 2015-11-12, Helsingfors, Finland. Final i Nordic Open Data Week.
- Hack4Norden, 2016-03-03 Oslo, Norway. Planering inför nordiskt hackathon på öppna data, höst 2016. Projektet leds av Nordic Innovation.
- Working Group on the pan-EU Open Data portal, 2016-04-04/05, Kommissionen, Luxemburg.

Egna insatser

I Vinnovas arbete med Öppen innovation genomfördes utlysningen Öppna datakällor #6 under hösten 2015. Utlysningen hade som huvudsyfte att öka tillgängliggörandet av öppna datakällor. Ett steg i utvecklingen är att öka publicering och beskrivning av metadata genom DCAT-AP. Utlysningen gav även utrymme för insatser för utbildning och kommunikation.

Figur 1 Utlysningen omfattade de inringade områdena, med huvudfokus på DCAT-AP.

Utlysningen sökte särskilt projekt som möjliggör systematisk användning av DCAT-AP, exempelvis publiceringsverktyg och översättare mellan format.

Bidragsprojekt

Vi listar nedan ett urval projekt med relevans för portalen och DCAT-AP. Projekten är finansierade inom ramen för Vinnovas egen verksamhet.

<u>Diariernr</u>	<u>Projekttitel</u>	<u>Bidragsmottagare</u>	<u>Bidrag</u>
2015-06617	Generisk, systematisk process för tillgängliggörande av öppna data	Naturvårdsverket	800 000 kr
2015-06610	Nationell definition av gemensamma datamängder för öppna data i kommunsamverkan	FÖRENINGEN SAMBRUK	1 450 000 kr
2015-06608	Den svenska pesticidkontrollen som öppen data	LIVSMEDELSVERKET	200 000 kr
2015-06606	Öppna forskningsdata via Tilda-systemet	Sveriges Lantbruksuniversitet	800 000 kr
2015-06605	Öppna data i norr	Luleå tekniska universitet	320 000 kr
2015-06604	Övergång till öppna data	Centrala studiestödsnämnden	300 000 kr
2015-06603	DCAT-AP Toolkit	METASOLUTIONS AB	600 000 kr
2015-06599	Tillgängliggörande av livsmedelsdata	LIVSMEDELSVERKET	136 190 kr
2015-06596	Tillgängliggörande av data om matvanor	LIVSMEDELSVERKET	208 430 kr

Bilaga B - Samråd

Uppdraget har genomförts efter samråd med Riksarkivet, Statens jordbruksverk, Stockholms universitets eGovlab samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Dialog med områdets aktörer har även skett genom ”Forum för öppna data” som Vinnova driver som en samverkansarena för öppna data. Samtliga forumträffar är öppna och webbsända med deltagare som följer via webben. Under 2016 har två Forum arrangerats, 15 januari²² och 20 maj²³.

SKL har skrivit ett öppet brev till ansvariga statsråden, som argumenterar för att Sverige behöver bli bättre på att främja öppna data och datadriven innovation. Man lyfter särskilt fram behovet av att öka takten och att regeringen bör ta initiativ till att skapa förutsättningar för ökad tillgänglighet och fritt utbyte av samhällets grunddata mellan offentliga myndigheter.²⁴

I samråd poängteras särskilt samordning kring gemensamma former och strukturer för att tillgängliggöra och utbyta data. Kommuner och landsting har ofta de mest intressanta datamängderna då denna data handlar direkt om medborgares vardag och liv. Samtidigt är det få av aktörerna som gjort sina data tillgängliga. Det är främst större kommuner som idag publicerar öppna data i någon betydande omfattning. Man efterlyser nationell samordning, och nämner Danmarks grunddatareform som har tillgängliggjort adresser, företags- och fastighetsdata som öppna data. Danmarks vision är att grunddata skall hålla hög kvalitet och utgöra en gemensam grund för offentlig förvaltning.

Den aktivitet som skett hos SKLs medlemmar har, och som är karakteristiskt för hela området, utmärkts av att i hög grad varit personberoende och att man nu observerat att det ser ut att pågå ett skifte med oklara konsekvenser framöver.

Som angreppssätt menar man att det är intressant att se till demokratiperspektivet, automatiserad uppgiftsinlämning och att ha möjligheten att jobba med mer långsiktiga projekt.

I Vinnovas uppdrag ingår att utreda om öppnadata.se kan samordnas med den Nationella tjänste- och informationsutbyteskatalogen som förvaltas av Jordbruksverket²⁵. Den tjänsten, eller portalen, har idag brister som kan relateras till informationskvalité. Idag kommuniceras uppdateringar via mejl och hanteras manuellt. Inom e-samverkansprogrammet pågår för tillfället ingen utveckling av katalogen, delvis beroende på resursbrist. Det innebär att samordning idag inte är aktuell. I samråd med representanter från e-samverkansprogrammet har Vinnova lyft fram att modellen med

---

²² <http://www.vinnova.se/sv/Aktuellt--publicerat/Kalendarium/2016/160115/>

²³ <http://vinnova.se/sv/Aktuellt--publicerat/Kalendarium/2016/160520-Forum-oppna-data-9/>

²⁴ <http://skl.se/download/18.58372ea51540eff651539793/1461314857342/160418>

²⁵ <http://tjanster.interoperabilitet.se>

automatisk skördning och gemensamma format för beskrivningar (det spelar mindre roll om det är öppna data eller e-tjänster som beskrivs) kan vara en framtida modell som kan öka informationskvaliteten och undvika manuell hantering av uppdateringar.

Stockholm universitets eGovlab lyfter fram att man är aktiv inom forskningsprojekt där öppna data är en komponent, och att man också har erfarenhet av policy inom öppna data. Man har kontakt och ger stöd till främst lokalt närvarande startups som har data som del av sina innovationer (särskilt inom områden som miljödata, beslutsstöd och geodata). De lokaler eGovlab har använder man som en slags testbädd där offentliga organisationer kan testa lösningar. Man har observerat att det saknas standardisering inom området och att aktörerna jobbar var för sig (stuprör). Det saknas även gemensam infrastruktur och metoder att mäta aktörernas datamognad.

Samråd med Riksarkivet (RA) inriktades på hur man avser utforma föreskrifter för de förteckningar över sina handlingar som myndigheterna ska publicera enligt PSI-lagen. En förteckning ska lista handlingar som vanligen kan tillhandahållas för vidareutnyttjande.

RA önskar att förteckningen ska rymma hela myndighetens bestånd, inte bara sådant som kan lämnas ut elektroniskt och utan villkor. Lagen tar endast upp det som är utlämningsbart.

En vidareutnyttjare måste kunna hitta förteckningarna och det är oklart hur det ska gå till på ett enkelt sätt. I ett första utkast till föreskrift anges att för varje handlingstyp noterar organisationen ett antal uppgifter som ska beskriva handlingen.

De två uppdragen (Vinnovas och Riksarkivets) har samma ursprung och huvudsakligen samma syfte. Det finns en oro hos aktörer för att de två regeringsuppdragen inte hänger ihop och det finns en undran om man riskerar att missa vissa datakällor om man utgår ifrån begreppet handlingstyper. Ett exempel är databaser, snarare än handling (t.ex. vädermätningar).

RA har inte haft för avsikt att göra föreskriften till en teknisk specifikation utan uppgifterna för att beskriva handlingarna är på generell nivå (rubriker). Därmed uppstår en otydlighet mellan uppgifterna i föreskriften och den beskrivning per datamängd som anges av DCAT-AP. Det lämnar oklarheter kring hur myndigheter publicerar sina förteckningar (format) och var hittar man förteckningarna (plats). Vinnova menar att det finns anledning att använda föreskriften för att åstadkomma mer teknisk samordning och ett för alla aktörer gemensamt arbetssätt.